

REFERENCES

1. Berlioz G. (1972) A great treatise on modern instrumentation and orchestration: in 2 vols. M.: Musica., T.1. [in Russian].
2. Gomelska J.(2001) Triumph adrenaline: party. Odesa [in Ukrainian].
3. Zaderatsky V. (1995) The musical form. In the 2nd issue: A textbook for specialized faculties of higher musical educational institutions. M.: Musica. [in Russian].
4. Likhachev D. (1973) Poetics of Old Russian Literature. 3rd ed. L.: Nauka. [in Russian].
5. Samoilenko A. (2002) Musicology and methodology of humanitarian knowledge. The problem of dialogue: monograph. Odessa: Astroprint [in Ukrainian].
6. Starcheus M.(2004) About Chronotopes of Musical Thinking. Musical Academy. № 2. 156–163 [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 01.03.2017

УДК 130.2 (477)+398+7.031«20/21»

Олександр Вікторович Яковлев

*доктор культурології, доцент,
професор кафедри естрадного виконавства
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв
yalikdeveloper@gmail.com*

СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОЕКТУВАННЯ В УКРАЇНІ ХХІ СТОЛІТТЯ

***Метою** статті є дослідження стратегії мистецького соціокультурного проектування у постмодерній Україні та аналіз інноваційних моделей мистецького виставкового проекту на прикладі діяльності Національного культурно-мистецького комплексу «Мистецький арсенал». **Методологія** дослідження побудована на міждисциплінарному інтегруванні методів сучасної філософії, естетики, культурології та мистецтвознавства. Домінантою поліметодологічного підходу виступає теорія часопросторової парадигми культури України в її мистецтвознавчій інтерпретації. **Наукова новизна** одержаних результатів визначається спробою розробки парадигми стратегії актуалізації мистецтва в культурному просторі сучасної України та створення презентаційних інноваційних моделей мистецьких проектів зразка ХХІ століття. **Висновки.** Виявлено, що сучасна презентація мистецтва у культурному просторі як*

вид художньо-комунікаційного видовища являє собою складну галузь синтетичного мистецтва, в якій постають і поєднуються у новій смисловій і художній якості різні види й жанри медійного, музичного, драматичного, літературного, хореографічного та образотворчого мистецтва. Особливістю сучасної культурної ситуації також є значний розвиток мультимедійних мистецтв, які синестетично впливають на всі почуття глядача. Сучасна презентація мистецтва є прикладом видовища, де організований художній простір, синтетичний по суті, народжується через нерозривний взаємозв'язок представлених художніх форм.

Ключові слова: проект, соціокультурний проект, мистецький проект, модель, виставка, «Мистецький арсенал», media-арт.

Yakovlev Oleksandr Viktorovich, Doctor of Cultural Studies, Associate Professor, professor of the department of variety performance National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

Strategies for Innovative Sociocultural Projection in Ukraine of the XXI Century

The purpose of the article is to study the strategy of artistic socio-cultural design in post-modern Ukraine and to analyze innovative models of the art exhibition projects on the example of the activity of the National Arts and Culture Complex «Mystetskyi Arsenal». **The research methodology** is based on the interdisciplinary integration of modern philosophy, aesthetics, cultural and art studies. The dominant of the polymethodological approach is the theory of temporal spatial paradigm of Ukrainian culture in its cultural interpretation. Scientific novelty of the obtained results is determined by the attempt to develop a paradigm of the strategy of actualization of art in the cultural space of modern Ukraine and the creation of presentation innovative models of artistic designs of the 21st century model. **Conclusions.** It is revealed that contemporary presentation of art in the cultural space as a kind of artistic and communicative spectacle is a complex branch of synthetic art in which different types and genres of inaccurate, musical, dramatic, literary, choreographic and fine arts appear and combine in new semantic and artistic quality. The peculiarity of the modern cultural situation is also the significant development of multimedia arts, which synthetically affect all feelings of the viewer. The modern presentation of art is an example of a spectacle, where artistic space is organized, synthetic in essence, is born through the inextricable interrelation of the represented artistic forms.

Keywords: project, socio-cultural project, artistic project, model, exhibition, «Mystetskyi Arsenal», media art.

Яковлев Александр Викторович, доктор культурології, доцент, професор кафедри естрадного исполнительства Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Стратегії інноваційного соціокультурного проектування в Україні XXI століття

Целью статьи является исследование стратегии художественно-социокультурного проектирования в постмодернистской Украине и анализ инновационных моделей художественного выставочного проектирования на примере Национального культурно-художественного комплекса «Мистецький арсенал». **Методология исследования** построена на междисциплинарном интегрировании методов современной философии, эстетики, культурологии и искусствоведения. Доминантой полиметодологического подхода выступает теория пространственной парадигмы культуры Украины в ее культурологической интерпретации. Научная новизна исследования определяется попыткой разработки парадигмы стратегии актуализации искусства в культурном пространстве современной Украины и создания презентационных инновационных моделей художественных проектов образца XXI століття. **Выводы.** Выявлено, что современная презентация искусства в культурном пространстве как вид художественно-коммуникационного зрелища представляет собой сложную отрасль синтетического искусства, в которой возникают и сочетаются в новом смысловом и художественном качествах различные виды и жанры музыкального, драматического, литературного, хореографического и изобразительного искусства. Особенностью современной культурной ситуации является также значительное развитие мультимедийных искусств, которые синестетически влияют на все чувства зрителя. Современная презентация искусства является примером зрелища, где организованное художественное пространство, синтетическое по сути, рождается через неразрывную взаимосвязь представленных художественных форм.

Ключевые слова: проект, соціокультурний проект, художественный проект, модель, выставка, «Мистецький арсенал», медиа-арт.

Актуальність теми. Мистецький соціокультурний проект на даний час є найбільш мобільною і динамічною формою актуалізації мистецтва в добу постмодерну. У контексті сучасної епохи саме соціокультурний проект став відповідати новим вимогам нашого часу і взяв на себе особливу відповідальність у поданні та просуванні мистецтва не тільки як продукту «споживання» в умовах тотального ринку, але і як духовної складової сьогодення. Концепція проекту будується на об'єднанні і створенні загальної структури «світу мистецтва», діяльність якої насамперед спрямована на збереження і розвиток естетичних і гуманістичних цінностей культури в цілому.

Проект у галузі мистецтва, маючи широкий діапазон подачі художнього матеріалу, активну міжнародну взаємодію та взаємовплив, сприяє загальному процесу глобалізації та комунікації, створюючи єдиний культурний простір. Такі проектні форми засновують і створюють певні інститути, слугуючи свого роду інструментом для більш успішного проведення проектів у сфері мистецтва. Наприклад, відповідна інституція — «Мистецький арсенал» — як державна організація, не тільки координує проведення проекту, але й аналізує його недоліки, а також планує подальший розвиток. У такому випадку мистецький проект стає самостійною системою, створеною для підтримки художньої культури та формування нових ціннісних критеріїв у сфері мистецтва та культурного життя. Наукове осмислення явища проектування в сучасному мистецтвознавстві в даний час лише починається і, відповідно, потребує постійної уваги наукових кіл.

Мета статті — дослідити стратегії мистецького соціокультурного проектування у постмодерній Україні та проаналізувати інноваційну модель проекту на прикладі діяльності Національного культурно-мистецького комплексу «Мистецький арсенал».

Методи дослідження. Дослідження побудоване на міждисциплінарному інтегруванні методів сучасної філософії, естетики, культурології та мистецтвознавства. Домінантою поліметодологічного підходу виступає теорія часопросторової парадигми культури України в її мистецтвознавчій інтерпретації.

Джерельна база. Дослідження будується як на теоретичному аналізі наукових праць з історії та теорії української культури і мистецтва та основ соціокультурного проектування, так і на практичному досвіді роботи над проектом «Мистецький арсенал» та його впровадження у регіони України, а також у процесі співпраці з відповідними інституціями Польщі, Італії, США у підготовці та проведенні презентацій сучасного мистецтва на базі Національного культурно-мистецького комплексу «Мистецький арсенал».

Наукова новизна одержаних результатів визначається спробою розробки парадигми стратегії актуалізації мистецтва в культурному просторі сучасної України та створення презентаційних інноваційних моделей мистецьких проектів зразка XXI століття.

У ході функціонування культурного проекту як інформаційного фонду відбувається переклад знань про природу, суспільство і людину з однієї мови культури на іншу. Моделювання культурних проектів є усвідомленим ціннісно-орієнтованим процесом, науково обумовле-

ний характером відносин до засвоєння і виробництва духовно-культурної та мистецької продукції на основі концептуального підходу.

Моделювання проектів у сфері культури і мистецтва синтезується філософськими, культурними та соціальними факторами, що знаходяться в стані доповнення один одним, а співвідношення між ними багатопланове й динамічне. Тому позитивний ефект досягається у випадку, коли в сукупності компонентів створюваної моделі оптимально поєднуються цілі, потреби, мотиви, інтереси, психологічні установки аудиторії споживачів і ціннісні орієнтації учасників.

Процес моделювання, який розгортається в культурному проекті, охоплює образи, символи, схеми, поняття, закони та інші засоби інтелектуально-емоційної виразності, за допомогою яких людина осягає світ в різних його вимірах і проекціях, вимагає концептуального складу мислення. Іншими словами, це схильність і здатність людини до роздумів (рефлексії) над окремими фактами з точки зору загальних правил (принципів, законів). В технології моделювання відбувається певний розвиток наших уявлень про взаємозв'язок функцій зі структурами культурного проекту, який і може розглядатися поза посилань на даний конкретний структурний механізм [9].

Сьогодні «Мистецький арсенал» — мистецько-культурний комплекс нового покоління, із сучасною технічною інфраструктурою, яка відповідає вимогам динамічного виставкового центру та одночасно виконує широку просвітницьку функцію. Виставкова діяльність «Мистецького арсеналу» взагалі та проведення гучних, яскравих презентацій сучасного мистецтва зокрема спрямовані на створення відповідної потреби у свідомості та звичках людей, виховання в них культури повсякденного естетичного спілкування з мистецтвом. Стратегічна мета «Мистецького арсеналу»: створення особливого сприятливого середовища для творчої реалізації українських митців, середовища, яке буде стимулювати появу та розвиток нових художніх ініціатив, мистецьких проектів, соціально-культурних заходів. Архітектурно-просторова концепція комплексу дозволяє проводити тут масштабні арт-проекти, виставкові заходи, презентації тощо [9].

Під моделюванням культурних проектів (на прикладі діяльності комплексу «Мистецький арсенал») ми розуміємо таку форму концептуалізації досліджуваних явищ і процесів, результатом якої стає створення функціонального прообразу бажаного результату культурного проекту, його теоретичної моделі [9]. Базовою підставою побудови подібної теорії є наукове осмислення сутності і параметрів культур-

ного проекту, за допомогою якого відбувається соціалізація та інкультурація особистості.

Технологічний процес моделювання культурних проектів проходить через наступні етапи: концептуалізація (виділення проблеми, підбір назви проекту); цілепокладання (створення ідеального образу результату, постановка цілей, задач); ресурсозабезпечення (визначення необхідних коштів, ресурсів, можливостей); планування (створення поетапного плану реалізації проекту); реалізація (здійснення дій та операцій по втіленню); рефлексія (підбиття підсумків, фіксація ходу реалізації, позитивних і негативних аспектів).

У березні 2018 року у комплексі «Мистецький арсенал» відкрилася виставка «FLASHBACK. Українське медіа-мистецтво 1990-х». Метою виставкового проекту стало формування через виставковий простір певної візуально-мистецької антології медіа-мистецтв у історико-мистецьких вимірах української культури. Український «медіа-арт» виникає ще на початку 90-х років ХХ століття, використовуючи велике розмаїття технічних прийомів та засобів мистецтва: «короткий фільм», «морфінг» (спеціальний ефект, що створює плавний перехід між об'єктами), «переформатоване кіно», «кліпінг», «3-D анімація», «on-line режим», «інтерактив», «медіаінсталяція». Матеріали з різних виставкових та творчих акцій у ретроспективі знайшли відображення у відповідному виставковому соціокультурному проекті мистецького комплексу «Мистецький арсенал». Виставковий простір «FLASHBACK. Українське медіа-мистецтво 1990-х» сформований з декількох смислових типологічних блоків-просторів та концептуальних мистецько-історичних вузлів, таких як: «соціальний час», «візуальна антропологія» (тілесність, сексуальність, психоделіка), «про кіно», «відеодокумент», «медіа-інсталяція».

Приклад здійснення зазначеного мистецького виставкового проекту наочно демонструє, що найважливішим моментом у сучасному мистецтві є зміна ролі глядачів — з пасивних спостерігачів вони перетворюються у безпосередніх учасників мистецького процесу — в більшості мистецьких проектів присутні елементи інтерактивності та різних форм участі реципієнта мистецтва у просторі події. Глядач як співучасник художнього процесу стає співавтором художника, вступаючи з ним у своєрідний творчий діалог. Нові форми сучасного видовища розмивають кордони між глядачами і виконавцями чи творцями події, часом навмисно стираючи межу, що розділяє їх, відтак залучаючи перших до дії. Ефект співучасті, співпереживання і співтворчості глядача — одна з найважливіших характеристик сучасного видовища.

Теоретичною основою розроблення змісту та форм реалізації багатьох проєктів «Мистецького арсеналу» слугували концепції часопростору та синтезу мистецтв постмодерної культури. Просторові і часові категорії, увлєнення про простір і час стають ключем до розуміння особливостей культурної епохи [9].

Термін «презентація», або показ, в сучасному розумінні має широкий діапазон представлення різних видів людської діяльності. Презентація мистецтва є однією з сучасних динамічних і постійно оновлювальних форм представлення та актуалізації мистецтва, яка включає в себе цілісну систему елементів, що сприяють «просуванню» мистецтва і виконанню функцій: дослідницьких, комунікативних, іміджевих, комерційних, а також репрезентативних.

Залежно від взаємних відносин форм презентацій мистецтва і реципієнтів культурно-мистецьких подій розрізняються моделі і підходи до мистецької та просвітницької діяльності, які формуються під впливом суспільних та культурних умов.

Висновки. Виявлено, що сучасна презентація мистецтва у культурному просторі як вид художньо-комунікаційного видовища являє собою складну галузь синтетичного мистецтва, в якій постають і поєднуються у новій смисловій і художній якості різні види й жанри медійного, музичного, драматичного, літературного, хореографічного та образотворчого мистецтва. Особливістю сучасної культурної ситуації також є значний розвиток мультимедійних мистецтв, які впливають на всі почуття глядача. Сьогодні презентація мистецтва є прикладом видовища, де організований художній простір, синтетичний по суті, народжується через нерозривний взаємозв'язок представлених художніх форм. Різного роду потреби в синтезі мистецтв викликали до життя і різноманітні синтетичні структури, які отримали розвиток в сучасному мистецтві.

Постійно еволюціонуючи, заклади презентації мистецтва перетворюються на моделі розвитку культури та мистецтва, демонструють шляхи подолання дистанції між успадкованим історичним простором та ідеєю новітньої культурної інституції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. М.: Медиум, 1995. 323 с.
2. Герман Е. Кураторська практика в сучасному мистецтві. Світовий досвід та український контекст: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.05. К.: НАОМА, 2016. 18 с.

3. Гройс Б. Медиа-искусство в музее. *Комментарии к искусству*: художественный журн. 2003. 174 с.
4. Дитрих Я. Проектирование и конструирование. Системный подход. М.: Мир, 1981. 456 с.
5. Дридзе Т., Орлова Э. Основы социокультурного проектирования. М., 1995. 148 с.
6. Ивановська Н. Бієнале як модель сучасного культурного простору України. *Українська культура*: зб. наук. пр. Рівне: Рівненський держ. гум. ун-т, 2016. Вип. 21. С. 196–200.
7. Лич Э. Культура и коммуникация: Логика взаимосвязи символов. М.: Восточная литература, 2001. 142 с.
8. Мурина Е. Проблемы синтеза пространственных искусств: очерки теории. М., 1982. 192 с.
9. Яковлев О. Зміст соціокультурного проектування в інформаційну добу: досвід Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. *Культура України* : збірник наукових праць. Серія: Культурологія. Харків: ХДАК, 2016. — Випуск 52. — С. 201–212.

REFERENCES

1. Berher, P., Lukman, T. (1995) Sotsyalnoe konstruyrovanye realnosti. Traktat po sotsyolohyy znanyia. M.: Medyum.
2. Herman, Ye. (2016) Kuratorska praktyka v suchasnomu mystetstvi. Svitovyi dosvid ta ukrainyskiy kontekst: avtoref. dys. ... kand. mystetstvoznavstva: 17.00.05. K.: NAOMA.
3. Hrois, B. (2003) Medya-yksusstvo v muzee // Kommentaryy k yksusstvu. M.: Khudozhestvennyy zhurn.
4. Dytrykh, Ya. (1981) Proektyrovanye y konstruyrovanye. Systemniy podkhod. M.: Myr.
5. Drydze, T., Orlova E. (1995) Osnovi sotsyokulturnoho proektyrovanyia. M.
6. Ivanovska, N. (2016) Biienale yak model suchasnoho kulturnoho prostoru Ukrainy // Ukrainiska kultura: zb. nauk. pr. Rivne: Rivnenskiy derzh. humanit. un-t. Vyp. 21.
7. Lych, E. (2001) Kultura y kommunykatsiia: Lohyka vzaymosviazii symvolov. M.: Vostochnaia lyteratura.
8. Muryna, E. B. (1982) Problemi synteza prostranstvennykh iskusstv: Ocherky teoryy. M.
9. Yakovlev, O. V. (2016) Zmist sotsiokulturnoho proektuvannya v informatsiinu dobu: dosvid Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv // Kultura Ukrainy. Seriia: Kulturolohiia : zbirnyk naukovykh prats. Kharkiv: KhDAK. Vypusk 52. S. 201–212.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2017

